

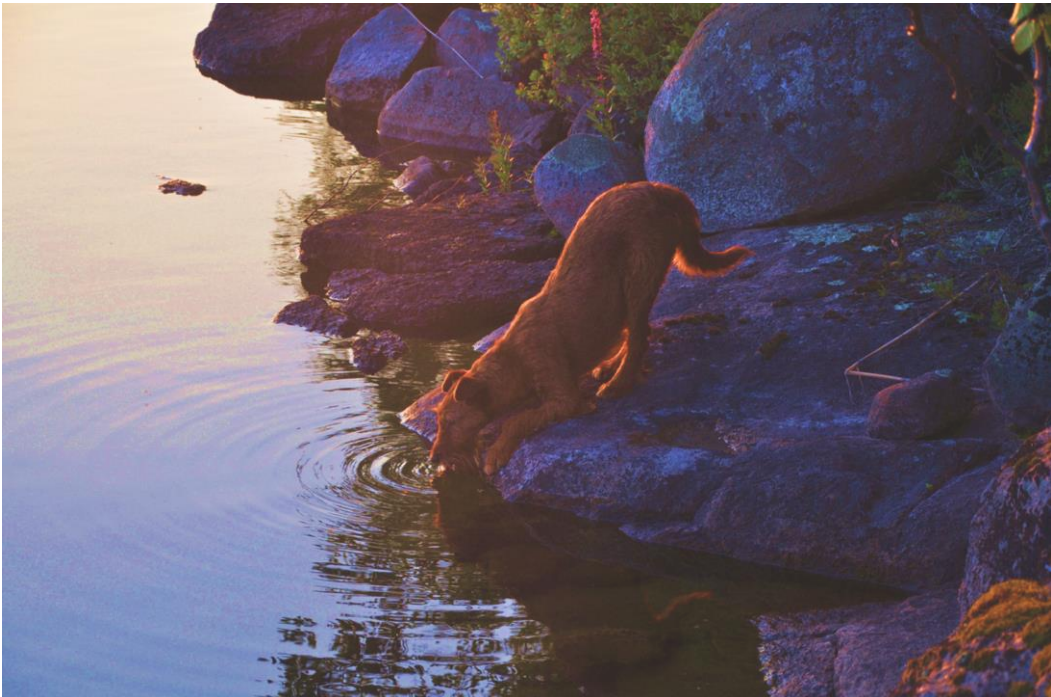
Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Eläinlääkintähuollon suunnitelma

2015–2024

Päivitys 2024

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen
ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue ja Kuopio

1	Johdanto	4
1.1	Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät	4
1.2	Valtakunnallinen valvontaohjelma	5
1.3	Valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO päivitys vuodelle 2024) kunnan eläinlääkintähuollolle esitetyjä painopistealueita vuodelle 2024 / toimenpiteet	5
2	Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako	6
2.1	Resurssitarve	6
2.2	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	7
3	Tietojärjestelmät	7
4	Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	7
5	Maksut	8
6	Valvonnan toimeenpano	8
7	Eläinten terveyden valvonta	8
7.1	Eläintautivalmius	8
7.2	Eläintautien ilmoittaminen	8
7.3	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	9
7.4	Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	9
7.5	Muu eläintautivalvonta	9
8	Eläinten tunnistaminen ja rekisteröinti	10
9	Eläinten lääkitsemisen valvonta	11
10	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	11
10.1	Sisämarkkinakauppa	11
10.2	Sisämarkkinatuonti	11
10.3	Sisämarkkinavienti	12
10.4	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	12
10.5	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	13
11	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	14
11.1	Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	14
11.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastukset	15
11.3	Eläinkuljetukset	15
12	Eläimistä saatavat sivutuotteet	15
12.1	Sivutuotteita käyttävät toimijat	16

12.2	Sivutuotteiden hautaaminen	16
13	Täydentävien ehtojen valvonta	16
14	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	17
14.1	Peruseläinlääkäripalvelu	17
14.2	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	17
14.3	Yksityinen palveluntarjonta	17
14.4	Kiireellinen eläinlääkäriapu	17
14.5	Saatavuus- ja laatutavoitteet	18
14.6	Toimitilat ja välineistö	19
14.7	Ostopalvelut	20
14.8	Perustason ylittävät palvelut	20
15	Seuranta ja raportointi	20
15.1	Suunnitelman päivitys ja toteutuminen	20
15.2	Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	20
15.3	Muu raportointi	21

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä tavalla.

Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien tarjoamat palvelut kunnan alueella. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläinten hyvinvointilaissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), sivutuotelaissa (517/2015), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa (557/2005).

Tässä suunnitelmassa kuvataan eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien järjestäminen Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut -yhteistoiminta-alueella ja Kuopion kaupungissa. Yhteistoiminta-alueen isäntäkuntana toimii Siilinjärvi ja sen lisäksi alueeseen kuuluvat Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran ja Tuusniemen kunnat. Kuopio ostaa suurimman osan tarvitsemistaan eläinlääkintähuollon palveluista Siilinjärven kunnalta.

1.1 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto huolehtii täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Aluehallintovirasto tekee myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten EU-eläinsuojelutarkastuksia, täydentävien ehtojen valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa, eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevaa valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä vaativia eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto ohjaa kunnaneläinlääkäreitä lakisääteisesti vastustettavien eläintautien torjunnassa, vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kunta, kuntayhtymä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue. Yhteistoiminta-alueita on tällä hetkellä 62 kappaletta. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Kunnat järjestävät eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina. Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää, että kunnat järjestävät eläinlääkäripäivystyksen yhden tai useamman seutu- tai maakunnan kokoisella alueella, jolla tulisi olla eriytetty pieneläinpäivystys ja keskitetty yhteydenotto palvelu.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana

järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut kohdistuvat pääasiassa pieneläimiin ja hevosiin, mutta myös tuotantoeläimiä hoitavien yksityisten määrä on lisääntynyt. Yksityiset palveluntarjoajat vastaavat suurelta osin erikoiseläinlääkärin palveluista, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläinlääkäripalveluihin käytetään kunnissa yhteensä noin puolet ympäristöterveydenhuoltoon suunnatuista noin tuhannesta henkilötyövuodesta.

1.2 Valtakunnallinen valvontaohjelma

Ruokavirasto on laatinut eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman vuosille 2015–2024 (EHO). EHO on osa valvonta-asetuksen (EY) 2017/625 mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU).

1.3 Valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO päivitys vuodelle 2024) kunnan eläinlääkintähuollolle esitettyjä painopistealueita vuodelle 2024 / toimenpiteet

Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio:

- ELTE-tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto
 - o Tehostettu eläintautiepäilyjen kirjaaminen ELTE-järjestelmään

Valmius ja kriisinhallinta:

- Varautumisyhteistyön varmistaminen
 - o Avien ja hyvinvointialueiden yhteistyö zoonoottisissa eläintauoissa
- Pandemiavalmiuden kehittäminen ja koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa
 - o Arvioi painopistetyön onnistumista

Uuden lainsäädännön toimeenpano:

- EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano
 - o Jatketaan vaatimusten toimeenpanoa
- EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano
 - o Jatketaan vaatimusten toimeenpanoa
- EU:n eläinlääkeasetuksen tammikuussa 2022 alkavaan soveltamiseen valmistautuminen
 - o Viestintä
 - o Uuden lainsäädännön mukaisen valvonnan vakiinnuttaminen
- Eläinten hyvinvointilain toimeenpano
 - o Uusien vaatimusten toteutus alkaa
 - o Ohjeistus ja koulutus jatkuu
- Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano
 - o Ohjeistus, koulutus, käyttöönotto (aikataulu epävarma)

Erietyiset painopisteet / tehostamistarvetta aiempien tulosten perusteella:

- Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta ja turkiseläinrehun turvallisuuden varmistaminen
 - o Painopistettä jatketaan vuodelle 2024, ja laajennetaan suurten kotiteurastusmäärien valvontaan
- Avi-kohtainen painopiste – aihe, joka tarvitsee alueella erityistä panostusta (esim. maidon antibioottijäämät)

2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

2.1 Resurssitarve

Resurssitarpeen kartoitus on tämän suunnitelman lopussa olevassa liitelomakkeessa. Lomakkeeseen on laskettu yhteen yhteistoiminta-alueen ja Kuopion eläinlääkintähuollon tilastotiedot, resurssitarve ja käytössä olevat resurssit. Tällä hetkellä resurssit riittävät eläinlääkintähuollon lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Siilinjärven yhteistoiminta-alueella on 13 kunnaneläinlääkärin virkaa (yht. 13 htv), yksi kunnaneläinlääkäreiden varahenkilön virka, neljä valvontaeläinlääkärin virkaa (4 htv), yksi vastaavan eläinlääkärin virka, yksi hallintosihteerin tehtävä ja kolme avustajaa. Kaikkiin avoimena oleviin virkoihin on toistaiseksi saatu vakituinen viranhaltija. Sekä pitkä- että lyhytaikaisiin poissaoloihin (esim. vanhempainvapaat, vuosilomat) on saatu pääsääntöisesti sijaisia, mutta kaikkia sijaistarpeita ei ole saatu välillä täytettyä.

Virat, toimet ja niihin liittyvät tehtävät on kirjattu seuraavaan taulukkoon.

Virka	Viranhaltija	Pääasialliset tehtävät
Valvontaeläinlääkäri	4 virkaa: yht. 4 htv	<ul style="list-style-type: none"> • Eläinsuojeluvalvonta • Eläintautivalvonta • Maidontuotantotilojen hygieniataarkastukset • Sivutuotevalvonta • Vienti- ja tuontitarkastukset • Vesiviljelylaitokset • Muut virkatehtävät
Vastaava eläinlääkäri	1 virka: 1 htv (0,6 htv)	<ul style="list-style-type: none"> • Eläinlääkintähuollon suunnittelu, toteutus ja esimiestehtävät • Sivutuotevalvonta
Ympäristöterveysjohtaja	1 virka: 1 htv (0,2 htv)	<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikevalvonta (laitokset) • Maidontuotantotilojen hygieniataarkastukset
Kunnaneläinlääkäreiden varahenkilö	1 virka: 1 htv	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnaneläinlääkäreiden lyhytaikainen sijaistaminen (esim. päivystysvapaat ja lyhyet lomat)
Kunnaneläinlääkäri	13 virkaa: 13 htv	<ul style="list-style-type: none"> • Peruseläinlääkintäpalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu • Suurelänpäivystys

		<ul style="list-style-type: none">• Osa eläinten terveyden valvonnasta (esim. mehiläistaudit, salmonellavalvonta, maedi-visna- ja scrapie-valvonta)• Vienti- ja tuontitarkastukset• Valvontaeläinlääkäreiden avustaminen eläinsuojelutehtävissä tarvittaessa
Hallintosihteeri	1 toimea: 0,7 htv	<ul style="list-style-type: none">• Eläinlääkintähuollon laskutus, arkistointi ja muut toimistotehtävät
Vastaanottoavustaja	3 toimea: 3 htv	<ul style="list-style-type: none">• Avustavat tehtävät eläinlääkärin vastaanotolla

2.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valittaessa henkilöä vakinaiseen virkaan tarkistetaan alkuperäiset työ- ja tutkintotodistukset, jotta varmistetaan lainsäädännön edellyttämän pätevyyden olemassaolo. Sijaisten osalta praktiikkaoikeuksien voimassaolo tarkastetaan Ruokaviraston eläinlääkärirekisteristä.

Eläinlääkäreille laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, jota täydennetään tarvittaessa vuoden aikana. Koulutussuunnitelmassa pyritään huomioimaan erikoistuminen. Praktikkoeläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin. Valvontaeläinlääkärit osallistuvat erityisesti heille suunnattuihin koulutustilaisuuksiin ja työkokouksiin. Koulutusmateriaalit tallennetaan kaikkien saataville yhteiselle Teams-alustalle.

3 Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa varten on käytössä useita valtakunnallisia tietojärjestelmiä ja rekistereitä. Näitä ovat esim. eläinten terveydenhallintajärjestelmä ELTE, eläinten hyvinvoinnin otantavalvontojen järjestelmä Elvi, eläintietojärjestelmät, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri EPR, Naseva ja Sikava-terveydenhuoltojärjestelmät sekä valvonnan viranomaisestranel eli Pikantti. Lisäksi tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-NT -järjestelmää. Ruokavirasto pitää myös eläinlääkärirekisteriä. Lisäksi tuomioistuinten määräämät eläintenpitokiellot merkitään Oikeusrekisterikeskuksen pitämään eläintenpitokieltorekisteriin, jota eläinsuojeluviranomaiset voivat selata Ruokaviraston järjestelmän kautta. Uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon varataan riittävät resurssit ja mahdollisuus osallistua aiheesta järjestettäviin koulutuksiin.

Yhteistoiminta-alueen verkossa on mahdollista käyttää kaikkia tarpeellisia tietojärjestelmiä. Eläinlääkärit voivat osallistua järjestelmien käyttöön opastaviin koulutuksiin, mikäli niitä on tarjolla.

4 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Eläinlääkintähuollon viestinnästä ja tiedotuksesta vastaa vastaava eläinlääkäri. Hänen varahenkilönsä on ympäristöterveysjohtaja. Tiedottaminen tapahtuu internetsivujen kautta, lehtikirjoituksilla ja -ilmoituksilla, toiminnanharjoittajille ja asiakkaille osoitetuille tiedotekirjeillä, sähköpostilla ja sosiaalisen median kautta (Facebook). Vastaava eläinlääkäri edustaa kuntia niiden epidemiaselvitystyöryhmissä.

Erityistilanteiden viestintä on ohjeistettu valmiussuunnitelmassa.

5 Maksut

Siilinjärven kunta perii ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän taksan mukaisen klinikkamaksun jokaisella vastaanotolla potilaskohtaisesti, jolla katetaan kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvia kustannuksia (EiHL 21 §).

Kunta osallistuu hyötyeläinkäyntien kustannuksiin (EiHL 22 §) maksamalla käyntimaksun ja matkakustannusten arvonlisäverottomasta summasta tietyn euromäärän ylittävän osan (v. 2024 70 €). Kunta maksaa osuudestaan myös arvonlisäveron.

Eteläisessä päivystyspiirissä suureläinpäivystysnumeroon tulleista puheluista peritään asiakkaalta kello 8–22 1,008 €/min + pvm ja kello 22–8 2,035 €/min + pvm (EiHL 21 §). Palvelutaksoista muodostuneet tulot jaetaan DNA:n ja Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden eläinlääkintähuolto-tulosityksikön kesken.

6 Valvonnan toimeenpano

Eläintautilaissa, eläinten hyvinvointilaissa, eläinten lääkitsemislaissa, eläinten tunnistamis- ja rekisteröintilaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjä tehtäviä hoitaa pääasiassa valvontaeläinlääkäri tai tarvittaessa vastaavan eläinlääkäriin määräyksestä muu kunnaneläinlääkäri.

7 Eläinten terveyden valvonta

7.1 Eläintautivalmius

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa eläintautien vastustamista toimialueellaan. Aluehallintovirasto ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta.

Yhteistoiminta-alueella on 3 valmiuseläinlääkäreiksi koulutautunutta eläinlääkärinä. He osallistuvat vuosittain valtiosta järjestämään valmiuskoulutukseen. Heillä on valmius ja ensisijainen velvollisuus toimia yllättävässä ja/tai laajoissa eläintautitilanteissa. Tällöin heidän normaalit työtehtävänsä siirretään muille kunnaneläinlääkäreille, jotka taas keskittyvät ensisijaisesti kiireellisten eläinlääkintätehtävien hoitamiseen. Tarvittaessa myös muut kunnaneläinlääkärit avustavat eläintautitilanteissa. Yhteistoiminta-alueella on ympäri vuorokauden päivystysvalmiudessa kaksi päivystävää eläinlääkärinä suureläinten osalta sekä pieneläinpäivystäjä ostopalveluna Kuopion kaupungin järjestämänä.

Eläinlääkintähuollon valmiussuunnitelma on osa ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa.

7.2 Eläintautien ilmoittaminen

Kunnaneläinlääkäri on ilmoitettava vastustettavan eläintaudin epäilystä välittömästi aluehallintovirastoon. Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläintaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista eläinlääkärit ilmoittavat aluehallintovirastoon vain yhteenvedossa, joka toimitetaan kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

Eläinlääkärit ilmoittavat ihmisiin tarttuvien eläintautien tapauksista (zoonoosit) vastaavalle eläinlääkärille, joka ilmoittaa asiasta edelleen epidemiatyöryhmän tartuntataudeista vastaavalle lääkärielle.

Vastaavasti terveydenhuollon edustajat ilmoittavat vastaavalle eläinlääkärille tai hänen sijaiselleen, jos on aihetta epäillä zoonoosin aiheuttamaa tautia tai epidemiaa ihmisissä.

7.3 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkkailun vähimmäistasosta. Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia, tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja sekä nautojen ja sikojen pitopaikkoja, joissa on sperman keräysaseman toimintaan liittyvä karanteenitila, koskee pakollinen salmonellatarkkailu (MMM 316/2021). Vastuu tarkkailun toteuttamisesta on toimijalla itsellään. Tarkkailukäynnit ja näytteenotot tekee pääasiassa kunnaneläinlääkäri.

Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkkailuun lampaiden ja vuohien maedi-visnan/CAE:n varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta (VnA 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkkailu- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Resurssitarpeen kartoituksessa (liite) on lueteltu niiden eläintenpitopaikkojen määrät, joita terveystarkkailuohjelmat koskevat. Luettelot terveystarkkailuohjelmajärjestelyistä säilytetään eläinlääkinnän Teams-alustalla, johon on luku- ja muokkausoikeudet kaikilla alueen eläinlääkäreillä. Eläinlääkärit toimittavat kopiot tarkkailuohjelmiin liittyvistä asiakirjoista aluehallintovirastoon ja hallintosihteerille Siilinjärvelle, joka tallentaa asiakirjat yhteiseen Teams-alustalle aakkostettuun kansioon ja arkistoi paperiversioiden toimiston mappiin.

Teams-alustalta tiedot ovat alueen kaikkien eläinlääkärin saatavissa toimipaikasta riippumatta, ja niiden avulla on myös mahdollista seurata tarkkailun toteutumista kohteittain. Kutakin tilaa valvova eläinlääkäri huolehtii tilakäyntien toteutumisesta ja huolehtii pitkien poissaolojen ajaksi tehtävän siirtämisestä toiselle eläinlääkärille.

Terveystarkkailuohjelmien tilakäynneistä huolehtivat pääasiassa kunnaneläinlääkärit, mutta tarvittaessa myös valvontaeläinlääkärit. Aluehallintovirasto lähettää vastaavalle eläinlääkärille tiedon vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvan pitopaikan terveystarkkailupäätöksestä. Vastaava eläinlääkäri välittää tiedon sille kunnaneläinlääkärille, jonka alueella pitopaikka sijaitsee.

7.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Aluehallintovirasto lähettää tarkastusmääräykset vastaavalle eläinlääkärille, joka välittää ne edelleen valvontaeläinlääkärille ja tarvittaessa myös kunnaneläinlääkäreille, riippuen tarkkailukohteiden sijainnista ja eläinlääkäreiden työtilanteesta.

Vesiviljelylaitokset ja BKD-valvontajärjestelmään kuuluvat luonnonravintolammikot tarkastetaan vuosittain (luonnonravintolammikoiden osalta voi olla myös asiakirjatarkastus) ja muut luonnonravintolammikot kerran neljässä vuodessa ja tarvittaessa useammin.

Tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri toimittaa tarkastuskertomuksen tiedoksi aluehallintovirastolle ja tallentaa ne Siilinjärven kunnan eläinlääkintähuollon Teams-alustalle.

7.5 Muu eläintautitarkkailu

Seuranta- ja näytteenotot mm. lintuinfluenssan varalta tulee aluehallintovirastolta määräys vastaavalle eläinlääkärille, joka vastaa näytteenoton toteutumisesta. Näytteenoton toteuttavat sijainnin mukaan kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri.

Näytteet ottavat eläinlääkärit huolehtivat siitä, että näytteet otetaan määräaikaan mennessä ja tarvittaessa he pyytävät jatkoaikaa näytteenotolle. Eläinlääkärit kirjaavat käyntinsä Siilinjärven kunnan eläinlääkintähuollon Teams-alustalla olevaan taulukkoon. Eläinlääkäri lähettää näytteenotosta tekemänsä toimitusilmoituksen eläinlääkintähuollon hallintosihteerille sähköpostitse. Hallintosihteerin lähettää tiedot sähköisen lomakejärjestelmän kautta tiedoksi aluehallintovirastoon sekä tallentaa tiedoston Teams-alustalle, jossa toimitusilmoitukset ovat kaikkien saatavilla. Lisäksi hän arkistoi paperiversioiden Siilinjärven toimistolla sijaitsevaan mappiin. Paikallissopimuksen mukaiset erillispalkkiot maksetaan eläinlääkäreille vasta heidän toimitettuaan käyntiin liittyvät asiakirjat sovitusti hallintosihteerille. Samoin toimitaan käyntiin mahdollisesti liittyvien tarkastuskertomusten ja -pöytäkirjojen, mahdollisten määräysten ja muiden asiakirjojen kanssa.

Eläinnäyttelyt, kyyhkyslakat

Kunnaneläinlääkärit tekevät tarkastuksia ja näytteenottoja eläinnäyttelyissä (esim. maatalousnäyttely) aluehallintoviraston määräyksen perusteella.

Läänineläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkäriin tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset (Newcastlen tauti) näyttely- tai kilpailupaikalla.

Toimialueella ei ole tällä hetkellä yhtään kyyhkyslakkaa.

Eläinten keinollinen lisääntyminen

Alueella on yksi oriasema ja spermavarasto ja sen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri. Alkioryhmä on tarkastettava sen rekisteröimistä varten sekä valvottava, että alkioryhmä noudattaa sille annettuja vaatimuksia. Kunnaneläinlääkäri tekee valvontakäynnin ryhmän toimipaikalle vähintään kerran vuodessa. Lisäksi kunnaneläinlääkäri vastaa oriaseman, spermavaraston tai alkionkeräys- tai tuotantoryhmän valvonnasta.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimena on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille.

Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Kunnaneläinlääkäri ylläpitää tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot aluehallintovirastoon vuosittain.

8 Eläinten tunnistaminen ja rekisteröinti

Maaeläinten, kuten nautaeläinten, sikaeläinten, lammaseläinten, vuohieläinten, siipikarjan, mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, haaskaruokintapaikkojen, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat), hirvieläinten (pl. poronhoitoalueen porot), hevoseläinten, tuotantokanien sekä sukuolujen ja alkuiden pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröitävä eläinten pitopaikat sekä eläintenpito Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin (EPR) sähköisen asiointisovelluksen kautta tai oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Ammattimaiseen tai muutoin laajamittaiseen seura- ja harrastuseläinten pitoon sekä avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaan liittyvät pitopaikat tulee rekisteröidä eläinten hyvinvointilain nojalla tehtävän ilmoituksen yhteydessä. Rekisteröitäessä

pitopaikkoja, joissa harjoitetaan kotieläinpihan pitoa, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhausta tai riistanhoidollista tarhausta, tai ammattimaista tai muutoin laajamittaista hevoseläinten pitoa, toimijan tulee ilmoittaa aluehallintovirastolle myös eläinten hyvinvointilain edellyttämät lisätiedot.

Eläintenpitäjän tulee eläinterveys säännösten mukaan merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta-, lammas-, vuohi-, hevos-, kameli ja hirvieläimet (tietyin poikkeuksin)) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika-eläimet).

Kunnaneläinlääkärit tarkistavat rekisteröinnin tilakäynnin yhteydessä, jos on aihetta epäillä, että rekisteröinti on tekemättä. Havaitessaan laiminlyöntejä kunnaneläinlääkäri ottaa yhteyttä aluehallintovirastoon.

9 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Uusi laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) tuli voimaan 1.12.2014. Myös sen nojalla annetut asetukset ovat tulleet voimaan. Eläinlääkärit huomioivat lain ja asetusten vaatimukset toiminnassaan ja osallistuvat lääkitsemislakiin liittyvään koulutukseen, mikäli sitä on tarjolla. Antibioottilääkitykset kirjautuvat valtakunnalliseen Vetportti-tietokantaan, yleensä automaattisesti suoraan potilasohjelmasta. Tarvittaessa kunnaneläinlääkärit kirjaavat tiedot itse, mikäli siirto ei tapahdu automaattisesti.

Valvontaeläinlääkärit tekevät aluehallintoviraston määräyksestä lääkitsemislain mukaisia lääkekirjanpidon tarkastuksia eläinten pitopaikkoihin.

10 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

10.1 Sisämarkkinakauppa

Ruokavirasto ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Aluehallintovirastossa ja yhteistoiminta-alueella kirjataan nämä ilmoitukset sekä huomioidaan erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientiä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia. Yksi rekisteröinti koskee vain yhtä eläinlajia tai tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientiä. Rekisteröinti on voimassa 3 vuotta myöntämisestä ja tuontilupa pääsääntöisesti myös 3 vuotta myöntämisestä.

Useimmat sisämarkkinakaupan ohjeet löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta. Elävien eläinten ja niistä saatavien sukuolotuotteiden siirtoehtojen ohjeistusta päivitetään eläinterveys säännösten mukaiseksi Ruokaviraston internetsivuille vuoden 2024 aikana. Epäselvissä tapauksissa tulee kääntyä läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen. Saapunutta erää ei saa tarkastuksessa hyväksyä eikä lähetettävälle erälle myöntää terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

10.2 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia erää TRACES-NT-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kaikki Suomeen saapuneet märehitjät ja siat tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti kahden arkipäivän sisällä saapumisesta ja eläimiltä otetaan verinäytteet. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta suositellaan tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkäri voi seurata saapuvia erää TRACES-NT-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston

kehotusta. Virkaeläinlääkärin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää kunnaneläinlääkärinä tarkastamaan saapuvat erät (esim. ETT:n vaatimukset). Jos vastaan-otetuissa eläimissä on havaittavissa eläintaudin oireita tai asiakirjoissa ilmenee puutteita, on toimija velvollinen ilmoittamaan asiasta virkaeläinlääkärille. Kaikki tehdyt sisämarkkinatuonnin tarkastukset raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-NT-järjestelmään (eli III-osio). Jos kunnaneläinlääkärillä ei ole mahdollisuutta itse käyttää TRACES-NT-järjestelmää, hän voi pyytää läänineläinlääkärinä viemään tarkastuksen tuloksen järjestelmään puolestaan. Aluehallintovirasto huolehtii laittomista tuonneista tehtyjen hallintopäätösten ilmoituksesta Ruokavirastoon.

10.3 Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien MMMa 1024/2013 liitteen 2 mukaisten erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri).

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-NT-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveys säännöstö”, Komission delegoitu asetus 2020/688, Komission delegoitu asetus 2020/990, Eläintautilaki 76/2021 44§).

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkärin on hyvä varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Ruokavirastoon. Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES NT-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkärin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot kunnaneläinlääkärille ja vastaa antamistaan tiedoista. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Todistuksen voi viedä TRACES-NT-järjestelmään myös toinen virkaeläinlääkäri. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri kuitenkin leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Vuosittain on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveys säännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaisesti siirtoluetteloa.

Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta ja eläinlääkärintarkastusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Kunnaneläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen.

10.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja (MMMa 832/2013 3 § ja 5–6 §).

Jos vietävien eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä käytettävä eläinlääkintötodistus voidaan tehdä tämän sopimuksen mukaisesti. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella. Ruokavirasto laatii eläinlääkintötodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri tai Ruokavirasto voi laatia todistuksen viejän selvittämien

ehtojen pohjalta. Mikäli halutaan käyttää Ruokaviraston laatimaa todistusmallia, tulee ehdot toimittaa Ruokavirastoon (vienti@ruokavirasto.fi). 1.1.2015 lähtien on otettu käyttöön MMM:n asetuksen 832/2013 liitteen I eläimiä ja tuotteita vietäessä turvapaperille tulostetut eläinlääkintötodistukset (ei koske mm. lemmikkejä eikä tuliaisten vientiä) tai kansalliseen sähköiseen eCert-järjestelmään tehty todistusmalli. Eläinterveystodistuksen myöntämiseen on käytettävä Ruokaviraston hallinnoimaa eCert-järjestelmää, jos vientierän kohdemaan kanssa on sovittu järjestelmään luodun mallin käyttämisestä. Turvapaperille laaditut eläinlääkintötodistukset tilataan Ruokavirastosta. Vain kunnaneläinlääkäri voi myöntää eläinlääkintötodistuksia sekä tilata turvapaperille painettuja todistuksia Ruokavirastosta. Viennissä noudatetaan MMM:n asetusta 832/2013, jossa on säädetty mm. vientitarkastuksen suorittamisesta, todistuksesta ja sen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä. Todistuksen myöntäneen virkaeläinlääkäriin on säilytettävä myöntämiensä ja mitätöimiensä vientitodistusten jäljennökset 3 vuoden ajan. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä.

Venäjän lisäksi EU-tasolla on neuvoteltu harmonisoiduista vientiehdosta mm. USA:n ja Kanadan kanssa. Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle löytyy vientitodistus kyseiseen maahan TRACES-NT-järjestelmässä (mm. Venäjä, Iso-Britannia, Ukraina, Kanada, Chile, Uusi-Seelanti, Meksiko), niin vientitodistus laaditaan TRACES-NT-järjestelmässä. Erää seuraa kuitenkin myös alkuperäinen, eläinlääkäriin leimaama ja allekirjoittama TRACES-NT järjestelmästä tulostettu todistus. Jos EU:n ulkopuoliseen maahan tarkoitettu vientierä, jolle vaaditaan TRACES-NT-todistus sisämarkkinakaupassa, kulkee muiden EU-maiden kautta ennen vientiä EU:n ulkopuolelle, tulee niille tehdä sisämarkkinatodistus TRACES-NT järjestelmään. Venäjän/Euraasian talousliiton, USA:n ja Kiinaan viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Ruokaviraston järjestämiin vientikoulutuksiin.

Eläinterveystodistuksen myöntävällä viranomaisella tulee olla mahdollisuus suorittaa vientierän tarkastus ennen kuin vientierä poistuu tämän valvonnasta. Joitain poikkeuksia lukuun ottamatta viranomaisen on myös varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin joko pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta tai tarkastamalla viejärekisteriin ilmoitetut tiedot Pikantista.

10.5 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Sellaisten Suomeen tuotavien tai Suomen alueen kautta kuljetettavien eläinten ja tavaroiden, joille ei tehdä eläinlääkinnällistä rajatarkastusta, tarkastetaan tullitoimipaikassa. Tarkastuksen suorittavat tulliviranomaiset osana muuta tullivalvontaa. Kunnaneläinlääkäri antaa Tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkieläinten viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä.

Määränpäänä olevaa laitosta tai tilaa valvova viranomainen on määränpäänä olevan laitoksen toimivaltainen viranomainen sellaisten eläinten tai tavaroiden osalta, joiden kuljetusta ja saapumista on seurattava (monitoroidut lähetykset) rajatarkastusasemalta Euroopan unionissa sijaitsevaan laitokseen.

Kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri noudattaa läänineläinlääkäriin määräyksiä läänineläinlääkäriin ilmoittaessa kunnaneläinlääkäriin paikkakunnalle kolmansista maista saapuvasta eläin- tai tuote-erästä, joissa voidaan epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että erä on tuotu maahan laittomasti. Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §).

11 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023) sovelletaan 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat voimassa toistaiseksi. Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä on säädetty lain lisäksi EU:n lopetusasetuksessa. Eläinten suojelusta kuljetuksissa on säädetty kansallisessa eläinkuljetuslaissa ja MMM:n asetuksessa sekä EU:n eläinkuljetus-asetuksessa.

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojelun valvontaa hoitava viranhaltija valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella. Eläinsuojeluvalvontaa tekevät pääasiassa neljä valvontaeläinlääkäriä, viimeisin uusi virka täytettiin kesällä vuonna 2023. Aiemmat resurssit ovat olleet puutteelliset eläinsuojeluvalvonnan tekemiseen ja osa tarkastuksista ja uusintatarkastuksista on jouduttu tekemään viiveellä.

Valvontaeläinlääkäreiden lomat pyritään järjestämään niin että he eivät ole kaikki yhtä aikaa pois töistä. Näin pystytään hoitamaan arkiaikaiset eläinsuojelutehtävät ja lähes kaikki tautivalvontatehtävät. Aiempina vuosina tehtävät on hoidettu ilman lomasijaisia. Tänä vuonna sijaisia pyritään saamaan, jotta valvontatehtävien tekeminen jatkuisi kesälomakauden yli jouhevasti. Mikäli praktikkoapua tarvitaan, sitä voidaan käyttää yhteistoiminta-alueen kuntarajojen yli siten, että joku sellainen alueen praktikkoeläinlääkäri, joka ei ole asiakassuhteessa kyseiseen tilaan voi toimia valvontaeläinlääkäreiden apuna.

Päivystysaikaan alueella on aina kaksi päivystävää eläinlääkäriä, joiden asiakkaat ovat pääsääntöisesti joko pohjoisella tai eteläisellä päivystysalueella. Mikäli päivystysaikana tulee kiireellisiä eläinsuojelu- tai tautivalvontatehtäviä, ne hoitaa tarvittaessa toisen päivystysalueen eläinlääkäri.

Tarvittaessa valvontaeläinlääkärit voivat pyytää avuksi myös kunnaneläinlääkäreitä. Vaikeimmissa tapauksissa he pyytävät avuksi läänineläinlääkäriä ja/tai poliisin (virka-apupyyntö lomakkeella sähköpostitse). Jos valvontaeläinlääkäri tekee myös praktiikkaa esim. sivutyönään, hänen, kuten ei kunnaneläinlääkäreidenkään ole suotavaa tehdä omiin asiakkaisiinsa kohdistuvia eläinsuojelutarkastuksia. Nämä tarkastukset ohjataan toiselle valvontaeläinlääkärille.

Valvontaeläinlääkärit toimittavat tiedon tehdyistä tarkastuskertomuksista ja päätöksistä eläinlääkintähuollon hallintosihteerille, joka tallentaa tiedot tiedoksi aluehallintovirastolle sähköisen lomakejärjestelmän kautta sekä tiedottaa niistä poliisia tarvittaessa. Valvontaeläinlääkärit tallentavat dokumentit Teams-alustan eläinsuojelukansioon sekä arkistoivat paperiversiot. Tarkastuksia koskevat asiakirjat ovat kunnaneläinlääkäreiden saatavilla tarvittaessa henkilökohtaisten Siilinjärven kunnan käyttäjätunnusten takana olevalla Teams-alustalla.

11.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset pyritään aina tekemään viipymättä ja välittömästi, jos on aihetta epäillä vakavia eläinsuojelulainsäädännön rikkomuksia. Valvontaeläinlääkärit tekevät itse uusintatarkastukset. Ollessaan itse estyneitä he (esimerkiksi vuosiloma) ohjaavat tarkastukset varahenkilölle.

Eläinten hyvinvointilain 97–99 § mukaisissa kiiretoimenpiteissä eläimille järjestetään hoitoa esim. löytöeläintarhoilla tai muussa eläinhoitolassa (pieneläimet). Tuotantoeläinten kiireellinen hoito pyritään järjestämään lomitustoimen avulla. Jos karjaa joudutaan laittamaan kiireellisesti teuraaksi, otetaan yhteyttä välityspalveluun. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen hoitamiseen apua aluehallintoviraston läänineläinlääkäriltä. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Jos valvontaeläinlääkäri toteaa eläimen välittömän lopettamistarpeen, hän voi kutsua paikalle päivystävän kunnaneläinlääkärin.

Jos eläinten hyvinvointilain 71.3 §:n mukainen viranomaisen epäilee, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu tai epäilee rikottavan teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, hänen on ilmoitettava asiasta sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee ja annettava virastolle valvontaa varten välttämättömät tiedot. Läänineläinlääkäri voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkärin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan.

11.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastukset

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto toimittaa tiedon ilmoitetuista kohteista kuntaan (esim. kennelit, hevostallit, riistaeläintarhat, eläinkaupat, eläinhoitolat). Valvontaeläinlääkärit tarkastavat ilmoituksenvaraisia kohteita oma-aloitteisesti ja suunnitelmallisesti. Uudet kohteet pyritään tarkastamaan viimeistään kuukauden aikana ilmoituksen saapumisesta. Jos ilmoituksenvaraisessa kohteessa ei havaita merkittäviä epäkohtia, kohde pyritään tarkastamaan seuraavan kerran kolmen vuoden kuluttua. Työvoimapulan takia tämä ei ole toteutunut suunnitellusti. Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tehdään uusintatarkastus annetun määräajan umpeuduttua.

11.3 Eläinkuljetukset

Kunnaneläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus, jos hän epäilee, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla. Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voi määrätä virkaeläinlääkärin tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa.

Kunnaneläinlääkärit ja aluehallintovirastot tekevät EU:n jäsenvaltioiden välisten sekä kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien tiettyjen eläinlajien pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet valvonta-asetus artikla 21).

12 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittävillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määrätään sivutuotelaisissa 517/2015.

Ruokavirasto laatii sivutuotteiden kansallisen valvontasuunnitelman, joka sisältää kuntien tarkastettavat kohteet. Valvontaeläinlääkäri valvoo Ruokaviraston tarkastettavaksi päättämiä laitoksia ja toimijoita ja raportoi valvonnasta Ruokavirastoa ja aluehallintovirastoon määräaikoja noudattaen. Tarkastukset pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Uusiin kohteisiin tehdään hyväksymistarkastus toiminnan käynnistyessä, hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset ilmoitetaan välittömästi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Mikäli tarkastuksilla mahdollisesti todettuja puutteita ei saada poistettua kehoituksilla ja joudutaan

käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan aviin ja Ruokavirastoon.

12.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Haaskanpidosta on tehtävä kirjallinen ilmoitus vastaavalle eläinlääkärille ennen haaskaruokinnan aloittamista. Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa on jokaisesta käyttökerrasta ilmoitettava sivutuotteiden keräyskunnan kunnaneläinlääkärille ja käyttökunnan kunnaneläinlääkärille ennen kuin sivutuotteita viedään haaskapaikoille.

Vastaava eläinlääkäri syöttää uuden haaskapaikan tiedot eläintenpitäjärekisterin yhteydessä olevaan haaskapaikkarekisteriin ja haaskapaikalle annetaan virallinen tunnus. Ilmoitusta vastaanottaessaan valvontaeläinlääkäri tarkastaa, että ilmoituksen mukainen haaskanpito täyttää sivutuotelain 517/2015 vaatimukset ja että haaskan sijaintipaikka on sopiva (ei pohjavesialueella, ei liian lähellä asutusta). Vastaava eläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri ottaa vastaan käyttöilmoitukset, tarkastaa niiden tiedot ja arkistoi ilmoitukset. Mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämä, vastaava eläinlääkäri kieltää sivutuotteiden käytön. Vastaava eläinlääkäri tarkastaa haaskapaikkoja tarvittaessa ja yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Tehdyistä tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset ja mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan aviin ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti. Haaskanruokintapaikat ja käyttöilmoitukset raportoidaan vuosittain aluehallintovirastolle.

12.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Nautojen, lampaiden, vuohien ja niistä saatavien sivutuotteiden (esim. kotiteurastuksen sivutuotteet) hautaaminen on kiellettyä. Kuolleena syntyneet eläimet saa haudata. Hautaamisesta on pidettävä kirjaa. Sivutuotteiden hautaamista valvotaan lähinnä valitusten perusteella ja yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Tarvittaessa keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammass- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Tehdyistä tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset ja mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan aviin ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti.

13 Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä. Kunnan on varmistettava, että aluehallintovirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä. Näitä valvontaeläinlääkäreille tai kunnaneläinlääkäreille kuuluvia tarkastuksia ovat mm. eläinsuojelutarkastukset, maitohygieniatarkastukset, salmonellavalvonta, munantuotantotilojen hygieniavalvonta, vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta ja lääkekirjanpidon valvonta. Tarkastuspöytäkirjat toimitetaan viipymättä aluehallintovirastoon.

14 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

14.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa (ElhL 3 §).

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon.

14.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia järjestelmiä ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava (ElhL 11 § ja 12 §).

Kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät tarvittaessa tuotantoeläinten terveydenhuoltokäyntejä. Eläinlääkintähuollossa on riittävästi resursseja terveydenhuoltotyöhön ja tilatut terveydenhuoltokäynnit pystytään tekemään viimeistään viikon kuluessa yhteydenotosta. Arvion mukaan noin 20 % alueella tehtävistä terveydenhuoltokäynneistä on yksityisten eläinlääkäreiden tekemiä.

14.3 Yksityinen palveluntarjonta

Yhteistoiminta-alueella on yksityistä eläinlääkintäpalvelujen tarjontaa noin 5–6 htv. Lisäksi Kuopiossa on useita pieneläinvastaanottoja ja -klinikkoita. Pieneläimille yksityiset tarjoavat sekä peruspalveluita että vaativia diagnostiikka- ja leikkauspalveluita. Suurelainten osalta yksityiset toimijat tarjoavat lähinnä terveydenhuoltopalveluita. Yksityiset toimijat eivät osallistu suurelänpäivvystykseen.

14.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestetty ympäri vuorokauden kaikkina päivinä. Virka-aikana kiireellisestä eläinlääkäriavusta huolehtivat yhteistoiminta-alueella kaikkien kotieläinten osalta kunnaneläinlääkärit. Kuopion alueella suurelainten kiireellisestä eläinlääkäriavusta huolehtivat kunnaneläinlääkärit ja pieneläinten osalta myös yksityiset vastaanotot.

Päivystysaikana (arkisin klo 16–08, viikonloppuisin ja pyhäpäivinä) kiireellistä eläinlääkäriapua varten on järjestetty eläinlääkäripäivystys. Suurelänpäivystys ja pienelänpäivystys on järjestetty erikseen. Sekä suurelänpäivystyksen että pienelänpäivystyksen osalta päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat (Kaavi, Lapinlahti, Rautavaara, Siilinjärvi, Tuusniemi) ja Kuopion kaupunki. Karttulan alueella suurelänpäivystyksen järjestämisestä vastaa Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut.

Suurelänpäivystys

Päivystysalueella päivystää yhtä aikaa kaksi suurelänpäivystäjää ja puhelut ohjataan heille asiakkaiden asuinkunnan perusteella. Pohjoisen piirin päivystäjälle ohjautuu Lapinlahdella, Nilsiän alueella, Rautavaaralla ja Juankosken alueella asuvien asiakkaiden puhelut. Eteläisen piirin päivystäjälle ohjautuu Kuopiossa (pois lukien Nilsiän, Juankosken ja Karttulan alueet), Siilinjärvellä, Kaavilla ja Tuusniemellä asuvien asiakkaiden puhelut. Suurelänpäivystäjät

sopivat tarvittaessa keskenään päivystyskäyntien jakamisesta sen perusteella, missä käyntikohteet sijaitsevat ja mikä on päivystäjille tulleiden käyntien määrä ja kiireellisyys. Molempien päivystyspiirien alueella on keskitetty yhteydenottopalvelu eli yksi yhteinen palvelunumero molemmilla alueilla (0600-306099 ja 0600-306098), joihin kytketään päivystävien eläinlääkärien omat puhelimet päivystyksen alkaessa.

Suurelänpäivystykseen osallistuu tällä hetkellä 13 kunnaneläinlääkäriä ja eläinlääkäreiden varahenkilö. Kukin eläinlääkäri päivystää keskimäärin joka kuudennen arkipäivystyksen ja joka kuudennen viikonlopun/pyhäpäivystyksen.

Pieneläinpäivystys

Pieneläinpäivystyksen järjestämisestä yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vastaa Kuopion kaupunki. Siilinjärven kunta sekä muut yhteistoiminta-alueen kunnat (Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi ja Rautavaara) ostavat kukin tämän palvelun suoraa Kuopion kaupungilta pieneläinpäivystyssopimuksen mukaisesti.

Tällä hetkellä Kuopio ostaa palvelun yksityiseltä toimijalta (Evidensia Savon Murre). Pieneläinpäivystyksessä on keskitetty yhteydenottojärjestelmä eli yksi yhteinen palvelunumero (0600-306088).

14.5 Saatavuus- ja laatuavoitteet

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelujen ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen (ElhL 14 §). Valtakunnalliset kriteerit eläinlääkäriavun saatavuudelle täyttyvät pääsääntöisesti.

Kunnaneläinlääkäreiden puhelinaika on arki-aamuisin pääsääntöisesti klo 8–9 neuvontaa sekä sairaskäyntien ja vastaanottokäyntien sopimista varten. Myös aamun puhelinaika voidaan vuorotellen sopia vain osalle eläinlääkäreistä, jolloin muut eläinlääkärit voivat hoitaa muita tehtäviä. Eläinlääkärit sopivat keskenään töiden jakamisesta siten, että jokaisella jää vuorollaan riittävästi aikaa ajanvarausperusteiseen työhön ja terveydenhuoltokäynteihin. Myöhemmin iltapäivän aikana tulevat kiireelliset sairauskäynnit voidaan sovittaessa ohjata pääsääntöisesti sille eläinlääkärille, jolle kuuluu kyseisen päivystysalueen päivän ilta- ja yöpäivystys.

Ei-kiireellinen sairaskäynti tai vastaanottoaika pystytään aina järjestämään viikon sisällä yhteydenotosta ja useimmiten jo parin päivän sisällä. Myös kiireettömät terveydenhuoltokäynnit ja massatyökäynnit voidaan useimmiten järjestää viikon sisällä yhteydenotosta.

Kiireellisissä tapauksissa apu on saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina useimmiten kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta. Eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan on päivystysaikanaakin pääsääntöisesti alle 100 km. Pieneläinpäivystyksessä eläimen omistajan matka vastaanotolle voi ylittää 100 km Rautavaaran kunnassa.

Eläinlääkärivastaanotot sijaitsevat seuraavasti:

vastaanotto	eläinlääkäreiden lkm
Siilinjärvi, keskusta	3 + varahenkilö siitä käsin
Lapinlahti	2 + 50 %
Nilsinä	3 + 50 %

Juankoski	Kerran viikossa Kaavilta käsin
Kaavi	2 + 60 %
Rautavaara	Kerran viikossa Nilsiästä käsin
Tuusniemi	Kerran viikossa Kaavilta käsin
Vehmersalmi	1

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Kaikki eläinlääkintäpalveluista saatava suullinen ja kirjallinen palaute ohjataan vastaavalle eläinlääkärille, joka käsittelee palautteet ja kuulee asianosaista eläinlääkäriä. Asiakkaalle vastataan joko suullisesti tai kirjallisesti ja palautteen käsittelyprosessi kirjataan.

Pieneläinpäivystyksen osalta palaute ohjataan Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuoltoon, joka on palvelun järjestäjä. Kuopion ympäristöterveydenhuolto kirjaa ja käsittelee saamansa palautteen pieneläinpäivystyksen tuottajan kanssa.

Jos asiakkaalla on eläinlääkärin toimintaan liittyviä korvausvaatimuksia, tapauksesta voidaan pyytää lausunto eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Lausunnon voi pyytää myös eläimen omistaja. Siilinjärven kunnalla on vastuuvakuutus, joka kattaa viranhaltijan työssään aiheuttamat vahingot.

14.6 Toimitilat ja välineistö

Yhteistoiminta-alueen kunnat vastaavat itse toimitiloista (tilavuokra, siivous, kiinteistöhuolto, jätehuolto ja kiinteät kalusteet). Jätehuoltoon kuuluu myös vaarallisten jätteiden poiskuljetus ja hävittäminen. Näitä ovat lähinnä vanhentuneet lääkkeet ja käytetyt neulat ja terät. Kaikilla vastaanotoilla on toimintaan nähden riittävät tilat ja lämmin autotalli. Osa tiloista on peruskorjauksen tarpeessa.

Hevosen pakkopilttuu on ainoastaan Siilinjärven yhteisvastaanotolla. Lepotila, joka toimii myös sijaisen asuntona, on muilla paitsi Kaavin, Vehmersalmen ja Tuusniemen vastaanotoilla.

Kaikilla vastaanotoilla on perusvälineistö yksinkertaisia toimenpiteitä varten. Vaativampiin toimenpiteisiin tarvittavaa välineistöä hankitaan pääasiassa yhteisvastaanotoille, joita on Kaavilla, Lapinlahdella, Siilinjärvellä ja Nilsiässä. Eläinlääkärit huoltavat instrumentit pääasiassa itse. Siilinjärven ja Kaavin yhteisvastaanotolla on avustaja, joka avustaa myös välinehuollosta. Lisäksi kiertävä avustaja käy sopimuksen mukaan myös muilla vastaanotoille.

Kaikilla vastaanotoilla on kunnan omistama tietokone ja tulostin tai monitoimilaite. Tietokone on yhteydessä kunnan hallintoverkkoon eli sillä pääsee sähköpostiin, intranettiin ja kunnassa käytössä oleviin ohjelmiin (mm. henkilöstöhallinnon ohjelma). Atk-laitteet vaihdetaan säännöllisesti uusiin, ja Tieran ServiceDesk palvelee laitteisiin ja niiden käyttöön liittyvissä ongelmissa kaikkia kunnan työntekijöitä. Kaikilla eläinlääkäreillä on työnantajan matkapuhelin ja liittymä. Osassa matkapuhelimista on myös internetyhteys ja sen jakomahdollisuus esimerkiksi omalle tietokoneelle. Osa puhelimista on älypuhelimia.

Kunnaneläinlääkäreille maksetaan kuukausittain työvälinekorvausta, jolla kompensoidaan eläinlääkäreiden itse hankkimat kannettavat praktiikkatietokoneet, tulostimet, musteet ja virusturva. Jokaisella vastaanotolla tai kunnan tarjoamassa matkapuhelimessa on internetyhteys tai sen jakomahdollisuus.

Koko yhteistoiminta-alueella on käytössä internetpohjainen potilasohjelma ja -kortisto. Ohjelma otettiin käyttöön lokakuussa 2023. Ohjelma täyttää uudistuvan eläinlääkintähuoltolain tavoitteet

potilaskortiston suhteen ja mahdollistaa klinikkamaksujen keräämisen jokaisella vastaanotolla uudistuvan lain mukaisesti.

14.7 Ostopalvelut

Kuopion kaupunki järjestää yhteistoiminta-alueelle ja Kuopion alueelle pieneläinpäivystyksen ostopalveluna. Palvelu on kilpailutettu hankintalainsäädännön mukaisesti, uusi sopimus astui voimaan 1.1.2024 (2 vuoden määräaikainen + optiot 2 vuotta). Palvelun laatua valvotaan asiakaspalautteiden perusteella ja vuosittaisilla seurantapalavereilla. Kiireellisen päiväaikaisen pieneläinpraktiikan Kuopio hankkii usealta pieneläinvastaanotolta.

Kuopio ostaa pieneläinpäivystystä ja kiireellistä päiväaikaista pieneläinpraktiikkaa lukuun ottamatta eläinlääkäripalvelut Siilinjärven kunnalta ja Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluilta. Tervon kunnalta ostetaan suureläläinlääkäripalvelut Karttulan alueelle ja Siilinjärven kunnalta muille Kuopion alueille.

Kuopio ostaa Siilinjärven kunnalta valvontatehtävät koko alueelleen. Näihin tehtäviin sisältyy eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan lisäksi myös tietyt eläinlääkäreille kuuluvat elintarvikevalvonnan tehtävät, kuten maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset ja lihanleikkaamon laitosvalvonta.

14.8 Perustason ylittävät palvelut

Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tuotantoeläinten tai hevosten erikoistumistutkinto tai tutkinnon suorittaminen meneillään. Osa eläinlääkäreistä on muuten syventynyt mielenkiintonsa perusteella pieneläimiin, tuotantoeläimiin tai hevosiin.

Pieneläimille on tarjolla klinikkatason palveluita Kuopiossa ja Siilinjärvellä yksityisillä eläinlääkäriasemilla. Lähin virka-aikana toimiva hevosklinikka sijaitsee Kuopiossa ja on auki 1–2 kertaa viikossa.

Eläinlääkinnän laboratoriopalveluita on tarjolla Kuopiossa (yksityinen laboratorio, Ruokaviraston aluelaboratorio). Ruokavirastossa on myös tuotantoeläinten obduktiomahdollisuus. Tuottajat lähettävät maitonäytteet pääasiassa meijerin laboratorioon tutkittaviksi, mutta päivystysaikana eläinlääkärit viljelevät näytteitä myös itse vastaanotolla.

15 Seuranta ja raportointi

15.1 Suunnitelman päivitys ja toteutuminen

Kunnan eläinlääkintähuollon suunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Päivityksessä pyritään huomioimaan aluehallintovirastolta saatu palaute. Suunnitelman hyväksyy ympäristöterveyslautakunta. Suunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain maaliskuun loppuun mennessä osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumista.

15.2 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkärit kirjaavat ylös suoritetaulukoon kuukausittain kuntakohtaisesti ja eläinlääkärikohtaisesti vähintään seuraavat suoritteet:

- suureläläinkäynnit, virka-aika
- suureläläinkäynnit, päivystysaika
- terveydenhuoltokäynnit
- pieneläläinkäynnit, virka-aika
- pieneläläinkäynnit, päivystysaika

- eläinsuojelukäynnit
- eläintautivalvonnan käynnit
- eläinlääkäreiden tekemät elintarvikevalvonnan tarkastukset

15.3 Muu raportointi

Eläinlääkäreiden on toimitettava aluehallintovirastoon seuraavat raportit ja tilastot:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset
- terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- tautiepäilyt
- eläinsuojeluvalvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.

Raportointi aikatauluineen on kuvattu eläinlääkintähuollon toimisto-ohjeessa, joka on eläinlääkäreiden luettavana Teams-kansiossa. Toimisto-ohje annetaan uusille eläinlääkäreille ja sijaisille perehdytyksen yhteydessä. Jokainen eläinlääkäri huolehtii osaltaan määräaikojen noudattamisesta.